



JUHO HENRIK HUTTUNEN

(28.3.1915 – 28.6.1944)

SOTATIE



18. KESÄKUUTA 2021

RUKAJÄRVEN SUUNNAN HISTORIAYHDISTYS RY
www.rukajarvensuunnanhistoriayhdistys.fi

Juho Huttusen sotatie

Kesäkuussa 1941 Ylä-Savossa perustetun Jalkaväkirykmentti 52:n I:n pataljoonan sotataival jatkosodassa oli poikkeuksellisen raskas. Kolme vuotta kestäneellä matkalla yksiköstä kaatui 377 ja haavoittui hieman yli 1000 sotilasta. Pataljoona edusti Suomen armeijassa poikkeuksellista joukkoyksikköä, sillä sen sotatie kulki Rukajärven erämaista Karhumäen kautta Äänislinnaan, josta edelleen Syvärille, sieltä takaisin Äänislinnaan ja lopulta Viipurin kautta Kannakselle kesän 1944 ratkaisutaisteluihin. Varsinkin kesän 1944 suurhyökkäyksen torjuntataisteluissa miesten henkinen ja fyysinen kestävyys joutui äärimmäisen kovalle koetukselle.

Tämän pataljoonan mukana jatkosodassa kulki myös jääkäri Juho Huttusen sotatie alkaen 12. joulukuuta 1941 aina kaatumiseen 28. kesäkuuta 1944 saakka. Alun perin liikekannallepanossa majuri Lauri Kumlinin komentaman pataljoonan 1. komppania perustettiin Rautavaaralla, 2. ja 3. komppania Varpaisjärvellä sekä konekiväärikomppania Sonkajärvellä. Henkilöstöstä valtaosalla oli jo kokemusta talvisodasta.

Varusmiespalveluksensa Juho aloitti 6. syyskuuta 1937 eli 22-vuotiaana Mikkelin varuskunnassa Jääkäripataljoona 3:n konekiväärikomppaniassa. Jääkäri Juho Huttunen palveli 350 vuorokautta ja siirtyi reserviin 21. elokuuta 1938 täysin palvelleena. Hän sai kk-miehen erikoiskoulutuksen ja arvioinnissa hänen täsmällisyys, ahkeruus, huomiokyky, sotilaallinen kehitys ja käytös sai korkeimman mahdollisen arvosanan eli hyvä.

Talvisodan alla Juho sai tuhansien muiden suomalaisten miesten tavoin kutsun ylimääräisiin kertausharjoituksiin ja aloitti palveluksensa 13. lokakuuta 1939 ilmoittautumalla Männistön koululla Kuopiossa. Palvelusyksikkö oli Jalkaväkirykmentti 39:n 2. konekiväärikomppania, joka kuului rykmentin II pataljoonaan. Pataljoonan konekivääri- ja 4. komppania oli koottu Kiuruveden miehistä, 5. komppania Vieremältä ja 6. komppania Varpaisjärveltä.

Kuopiosta lähdettiin 18.10 junakuljetuksella kohti Leppäsyvän kylää Suistamolle, jonne saavuttiin seuraavana päivänä. Aika ennen talvisotaa käytettiin harjoituksiin ja varustelutöihin. Valmisteltiin puolustusasemia, raivattiin ampuma-alueita sekä tehtiin piikkilanka- ja hyökkäysvaunusteitä. Sodan syttyttyä Juhon komppania siirtyy muun pataljoonan mukana lähelle silloista rajaa Uomaan kylän liepeille. Tulikasteen Juho kokee muiden pataljoonan miesten tavoin Uomaan kylässä joulukuun alkupuolella. Kantakorttiin tulevat merkinnät osallistumisista talvisodan taisteluihin Uomaalla, Lavajärvellä, Ruhtinaanmäessä, Pyhäjärvellä, Mitrossa, Nietojalla sekä Koirinojalla. Talvisodan päätteeksi Juho palkitaan ensimmäisen kerran toisen luokan vapaudenmitalilla. Huhtikuun 29. päivänä hänet lomautettiin palveluksesta toistaiseksi ja käytösarvosanaksi sotilaspassiin kirjattiin hyvä.

Seuraava taistelu isänmaan puolesta alkoi, kun palvelukseenastumismääräys kesäkuun 17. päivänä 1941 saapui. Juho saapui määrätyle kokoontumispaikalle Kiuruvedellä. Yksiköksi tuli tälläkin kertaa varusmieskoulutuksen mukaisesti Kevyt Osasto 2:n konekiväärikomppania. Osasto lastattiin junaan Kiuruveden asemalla 21. kesäkuuta 1941 ja matka kohti tulevaa toiminta-aluetta alkoi. Valtakunnan raja ylitetään 7. heinäkuuta ja osasto etenee Repolan kautta Virtain kannakselle.

14. Divisioonan eteläisellä siivellä hyökännyt Osasto Partisen alkuperäinen tehtävä muuttui laajemmaksi ja tämä vaatii lisävoimia. Tämän johdosta Repolaan siirtynyt Kevyt Osasto 2 saa tehtäväkseen marssia Lieksajärven länsipuolelta Lentieraan, jonne se saapuu 16. heinäkuuta ja toimii sen jälkeen Osasto Partisessa aina 8. elokuuta saakka. Tuolloin saapuu Kuutamalahden maastoon Kajaanissa perustettu Prikaati Kuussaari, joka ottaa rintamavastuun. Kevyt Osasto 2:n

alistus Osasto Partiselle lakkaa ja osasto lähtee paluumatkalle Kuutamalahdesta Repolaan, josta edelleen autokuljetuksella Ontrosenvaaraan.

Komppania leiriytyy Kiimasjärven tien varteen, josta se siirtyy 6. syyskuuta etulinjaan osallistuakseen Rukajärven valtaustaisteluihin sekä Ontajoen sillanpään valtaustaisteluun. Hyökkäysvaiheen päätyttyä Juhon komppania on aluksi Vansjärvellä, mutta siirtyy 7. lokakuuta Ontrosenvaaraan. Vansjärvellä Juho palkitaan hyökkäysvaiheen ansioista toisen luokan vapaudenmitalilla. Hän on osallistunut kankakortin mukaan Repolan, Virran, Lupasalmen, Klyyssinvaaran, Kuutamalahden ja Rukajärven taisteluihin. Komppanian miehet suorittavat partiointia, tekevät tietöitä ja ovat välillä koulutuksessa. Lokakuun loppupuolella komppania käy viikon verran Ontajärvellä, josta se palaa takaisin entiselle leiripaikalle Vansjärven rantaan.

Lokakuun lopulla 14. divisioonan esikunta saa päämajan käskyn joukkojen uudelleenjärjestelyistä. Kevyt Osasto 2:sta siirretään v. 1912 syntyneet ja sitä nuoremmat ikäluokat uusiin yksiköihin. Tilalle osasto saa vanhempia ikäluokkia. Myös Juho siirtyy jakoelimen kautta uuteen yksikkönsä jalkaväkirykmentti 52:n I pataljoonan esikuntakomppaniaan ajomieheksi 12. joulukuuta 1941. JR 52:ssa vanhemmat ikäluokat oli myös siirretty kotiutettaviin yksiköihin ja tilalle oli tullut syyskuussa 1941 palvelukseen astunut ikäluokka, joka muodosti nyt pataljoonan ja rykmentin rungon.

Majuri Kumlinin komentama I pataljoona sai käskyn siirtyä Pälkäjärvelle 9.1.42 ja ottaa vastaan I/JR 10:n Ontajärven lohkon. Majewskin pataljoona oli irrotettu rintamavastuusta Muurmannin radalle tehtävää iskua varten, joka tunnetaan sotiemme suurimpana kaukopartio-operaationa. Nuorennettu pataljoona sai rintamavastuussa tuntumaa ja hyvää harjoitusta sotatoimiin. Miehet tekivät useita partiomatkoja vihollisen selustaan.

Sodan muuttuminen asemasodaksi pakotti Suomen armeijan joukko-osastoissa tehtäviin uudelleen järjestelyihin kevään 1942 aikana. Yksi huomattava muutos tapahtui JR 52:ssa, kun majuri Kumlinin I/JR 52:sta muodostettiin nimenvaihdoksella Jääkäripataljoona 5 (JP 5) 19. maaliskuuta 1942. Majuri Kumlin luovutti perustamisen yhteydessä pataljoonan komentajan tehtävät aiemmin JR 52:n II pataljoonan komentajana toimineelle kapteeni Kaukolahdelle. Uuden pataljoonan komentajan mukaan oli heti ruvettava tiukentamaan koulutusta, etenkin ampuma- ja hiihtoharjoituksiin on kiinnitettävä huomiota.

Päämaja antaa uudelle jääkäripataljoonalle käskyn siirtyä Rukajärveltä pois Karhumäessä olevaan 1. Jääkäriprikaatiin. Marssi kohti etelää alkoi 17. huhtikuuta Pälkäjärveltä ensimmäisenä tavoitteena Lajaanijärven eteläpuoleinen maasto, johon saavuttiin seuraavana aamuna. Marssista muodostui vaikea kelirikkoisilla pehmeillä Karjalan teillä. Päivittäiset marssimatkat olivat noin 30 km. Jääkäripataljoona 5 saapui Paateneen, Seesjärven, Maanselän ja Karhumäen kautta lopulliseen tavoitteeseen Äänislinnaan 25. toukokuuta. Täällä alkoi varuskuntaelämä ja Juho Huttusen tehtävä vaihtuu ajomiehestä kiväärimieheksi esikuntakomppaniassa. uudelleen järjestettyyn Jääkäriprikaatiin kuului neljä jääkäripataljoonaa numeroiltaan 2,3,4 ja 5. Äänislinna tuli seuraavien vajaan kahden vuoden aikana tutuksi monelle Ylä-Savon, Pielisen Karjalan ja Kainuun miehelle.

Päämajan 28. kesäkuuta 1942 päiväämä käsky käynnisti Panssaridivisioonan perustamisen Äänislinnassa. Divisioonaan kuului Jääkäriprikaatin mukana Juhon pataljoona Jääkäripataljoona 5. Äänislinnan aikaa sävytti voimakkaasti koulutus. Panssaridivisioonassa annettua koulutusta johti divisioonankomentaja kenraalimajuri Ruben Lagus. Koulutuksessa oli olennainen osa panssarivaunumiesten yhteistoiminta jääkärijoukkojen kanssa. Erityisesti harjoiteltiin

vastahyökkäyksiä. Jääkärit liikkuvat polkupyörillä, muut joukot olivat moottoroituja. Harjoitusten välillä osallistutaan myös linnoitustöihin, maataloustöihin sekä metsätöihin Äänislinnan ympäristössä. Juhon tehtävä vaihtuu 2. marraskuuta 1942 kaasusuojelumieheksi ja tähän liittyen hän suorittaa myöhemmin kaasusuojelukurssin 10–21. toukokuuta 1943. Panssaridivisioonan mukana käy Jääkäripataljoona 5 ottamassa tuntumaa Syvärillä rintamapalvelukseen noin kuukauden ajan marras- joulukuussa 1942.

Panssaridivisioona siirtyy kesäkuun alussa 1943 uudelleen Syvärin Kuuttilahteen vaihtamaan 8. Divisioonan pois rintamavastuusta. Juhon pataljoona on neljä kuukautta rintamapalveluksessa ja tähän aikaan sisältyy taistelutoimintaa, vanginsiappauksia ja partiointia. Jääkärit saavat tuntumaa rintamapalvelukseen välillä. Lokakuun alussa palaa joukot vielä Äänislintaan entiseen paikkaan keskuskasarmille. Yhteisharjoitukset jatkuvat ja välillä käydään linnoitus- ja metsätöissä.

Leningradin saartorenkain murtuminen vuoden 1944 alussa muuttaa tilannetta siten, että venäläiset saivat mahdollisuuden keskittää joukkojaan Karjalan kannakselle. Puolustuksen lujittamiseksi Päämaja antaa käskyn helmikuun alussa 1944 Panssaridivisioonan siirrosta Viipuriin ja lähiympäristöön päämajan reserviksi. Juhon yksikkö Jääkäripataljoona 5 majoittuu Pappilanniemeen Viipuriin. Yksikön miehet osallistuvat kaupungin ympäristövyöhykkeen linnoitustöihin aina 10. kesäkuuta saakka. Aamulla normaalisti linnoitustöihin lähteneet miehet saavat hälytyksen klo 9,30. Neuvostoliiton suurhyökkäys oli lähtenyt käyntiin ennen näkemättömällä tulivalmistelulla 9. kesäkuuta 1944. Seuraavan päivän tykistövalmistelu ja lentopommitus suomalaisten asemiin oli lähes yhtä kova. Sitä seurasi panssarivaunujen ja jalkaväen vyöry ja suomalaisten asemat Valkeasaarella murtuivat ja vihollinen eteni Kannaksella.

Panssaridivisioonan joukoilla oli takana kova ja tehokas koulutusjakso, jonka vaikutus joutui nyt kovalle koetukselle tulevissa torjuntataisteluissa. Joukot olivat nuoria, hyväkuntoisia ja hyvin koulutettuja sotilaita. Asetakin hihaa ja kypärää koristi vihreäkeltaiset kolme nuolta. He olivat Suomen armeijan ykkösnyrkki, Laguksen miehiä ja ylpeitä siitä.

Ensimmäisen kosketuksen etenevään viholliseen Juhon yksikkö Jääkäripataljoona 5 ottaa Polviselässä 11. kesäkuuta 1944. Vastassa oli 30. Kaartinarmeijakunta panssareineen, parasta mitä Stalin pystyi Suomea vastaan laittamaan. Se oli murtanut suomalaisten asemat jo Valkeasaarella ja sama tarkoitus oli myös tällä Vammelsuu-Taipale puolustuslinjalla. Tiedusteluhyökkäykseen lähdetään heti Polviselkään siirtymisen jälkeen 10-11. kesäkuun välisenä yönä. Suunnitteluun ei ollut aikaa, komentosuhteita ei järjestetty, tulitueksi ei annettu rynnäköitykkeitä, eikä IV armeijakunnan johto järjestänyt tykistön tulitukea. Puutteellisista valmisteluista huolimatta venäläisten hyökkäys saatiin hetkeksi pysäytettyä ja saatiin myös tietoja heidän painopisteensä suunnasta. Juhon yksiköstä kaatui 15 miestä, joista kentälle jää 7. Jääkäripataljoonien kokonaistappiot ovat 200 miestä, joista kaatuneina 49.

Seuraavan kerran jääkärit yrittivät suurta vastahyökkäystä Kuuterselässä yöllä 14-15. kesäkuuta. Tavoitteena oli vallata aamupäivällä menetetty puolustuslinja takaisin. Tällä kertaa tukena olivat rynnäköitykit ja tykistö, mutta myöhässä alkanut jääkäripataljoonien raivoisa hyökkäys ei tuottanut toivottua tulosta Kuuterselän aukeilla. Puna-armeijan ylivoima oli liian suuri. Jääkäripataljoonat kokevat lähes 700 miehen kokonaistappiot. Juhon komppaniasta taisteluun osallistuu yksi komppania, josta kaatuu 14 miestä. Epäonnistuneen Kuuterselän vastahyökkäyksen jälkeen peräännyttiin ja käytiin viivytystaisteluja Rokkalanjoella ja Ylä-Sommeen sekä lopulta Viipurin takana Kivisillan alueella. Sieltä suunnataan Portinhoikan- Talin alueelle, jonne koko Panssaridivisioona keskitetään.

Talin-Ihantalan suurtaistelu alkoi venäläisten läpimurtohyökkäyksellä 25. kesäkuuta 1944 Talissa. Puna-armeijan taukoamaton tykkitulo, maataistelukoneet ja pommikoneet tulittivat suomalaisten asemia. Venäläisten panssarit ja jalkaväki murtautuivat suomalaisten asemien läpi ja etenevät kohti Ihantala, näin syntyy linjoihin 5–6 kilometriä syvä pussi ns. ”panssarimakkara” venäläisistä 30. Kaartinarmeijakunnan kolmesta divisioonista.

Laguksen joukot käynnistivät 27. kesäkuuta kaksipuolisen saarrostushyökkäyksen sulkeakseen pussin suun. Tähän saarrostushyökkäykseen osallistui myös urhoollisesti Jääkäripataljoona 5, muiden mukana jääkäri Huttunen. Pataljoona hyökkäsi Murokalliolta Leitimojärven pohjoispuolitse tavoitteena Leitimojärvi- Marjamäen kannas. Joukot etenevät Aniskala-Kuusela tiestä noin 250 metrin päähän, mutta Kaartinjoukkojen vastarinta ja raskaiden aseiden tuli pysäytti raskaita tappioita kärsineen joukon etenemisen. Väsyneet ja vähälukuisiksi käyneet joukot joutuvat vetäytymään 28. päivän aikana venäläisten vastaiskuissa. Taisteluiden nopeuden ja armottomuuden vuoksi suuri osa kaatuneista tai haavoittuneista jäi taistelukentälle, näin myös Juho Huttunen. Viimeiseksi merkinnäksi hänestä jää: Kaatunut Kannaksella 28.6 1944 Portinhoikan maastossa.

Saarrostavien suomalaisten joukkojen voima loppui kesken, pussin suuta ei saatu suljettua. Pihteiin jäi noin vajaan kahden kilometrin aukko. Juhon pataljoonan taisteluvahvuus oli viimeiseen hyökkäykseen lähdetessä n. 250 miestä, mutta paljon menettänyt urheasti taistellut pataljoona oli tässä taistelussa hävinnyt lähes olemattomiin. Talin taistelun päätyttyä pataljoonan komentaja majuri Kiviperä antaa vahvuusarvion omasta pataljoonasta, joka on noin 25–30 miestä. Kannaksen ankarin taistelupäivä oli neuvostoliittolaisten omien tappioilmoitusten mukaan juuri 28. kesäkuuta, jolloin Leningradin rintaman joukkojen kokonaistappiot kohosivat yli 5 000 mieheen, heistä kaatuneina 1 800 sotilasta.

Suomessa on satoja sankarihautausmaita kertomassa siitä, kuinka kaatuneet tuodaan kotipaikkakunnalle aina, kun se on mahdollista. Vuonna 1993 alkoivat kentälle jääneiden maastoetsinnät Venäjällä. Työn tuloksena on löytynyt huomattava määrä, yli 1400 suomalaista sotavainajaa, joista yli 400 on tunnistettu.

Karjalan kannaksella toimii useita venäläisiä kentälle jääneiden sotavainajien etsijäryhmiä, yksi näistä on pietarilainen ryhmä Karjalan valli. Useimmista muista ryhmistä poiketen tämä ryhmä etsii tietoisesti myös suomalaisia sotilaita. Vuosien saatossa heitä on löytynyt jo yli sata. Ryhmä oli 9. toukokuuta 2019 Leitimojärven pohjoispuolella lopettanut sotavainajien etsinnän siltä päivältä ja palaamassa takaisin autolle.

Lähellä autoa polun varressa käytetään kuitenkin vielä metallinpaljastinta ja piippausten jälkeen kaivetaan pintamaata. Hiekalla täytetyn matalan kranaattikuopan pohjalta löytyy rinnakkain kolme suomalaista sankarivainajaa. Venäläiset ovat taisteluiden jälkeen tälle paikalle, nyt jo metsittyneelle pellolle heidät haudanneet. Vainajilta ei löydy patruunoiden lisäksi kovin paljon henkilökohtaista omaisuutta. Kahdelta vainajalta löytyvät hiekasta ruostuneet sinkkiset tuntolevyt. Yhden vainajan taskusta löytyy täysin luettavissa oleva alumiininen tuntolevy. Hän on jääkäri Juho Huttunen. Sankarivainajan pitkä tie kotiin on päättymässä.

Kiuruvesi 18.6.2021

Ossi Laine

Rukajärven suunnan historyyhdistys ry, hallituksen jäsen